

складників якої є ознайомлення з досвідом європейських країн у галузі дотримання прав і свобод людини.

Реформа прокуратури: останній крок

Петрик О.С., студент ННІПП НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук Лазаренко Л.А.

Сучасний період розвитку інституту прокуратури в Україні доцільно поділяти на два етапи. Перший етап охоплює становлення та розвиток прокуратури незалежної України, вступ України до Ради Європи. Початок другого етапу, пов'язуємо з взяттям Україною у 1995 році зобов'язання перед Радою Європи, згідно з яким «роль і функції прокуратури зміняться» відповідно до європейських стандартів, та подальшою реалізацією цього зобов'язання.

Головне завдання для суспільства полягає в тому, щоб не дозволити реформі перетворитися на імітацію шляхом внесення лише декоративних змін до засад діяльності органів прокуратури.

Прокуратура завжди мала особливий статус у системі органів державної влади України. Величезні повноваження в сфері кримінального переслідування, можливість втручання в бізнес діяльність та в судові процеси між приватними особами, а також великий арсенал видів тиску на судову владу – це наслідки розвитку прокурорської системи з кінця 1990-х років.

Наразі органи прокуратури в тій чи іншій мірі мають усі недоліки, що притаманні й іншим правоохоронним органам: непрозорість та неефективність результатів діяльності, корупція, надмірні адміністративні повноваження керівників, активна участь у політично заангажованих процесах, низький професійний рівень, закрита процедура призначення прокурорів на адміністративні посади.

Реформа прокуратури – це найважливіше зобов'язання України, що було взято нашою державою при вступі до Ради Європи ще в 1995 році. З того часу Парламентська Асамблея Ради Європи, інші європейські інституції та високопосадовці не втомлювалися нагадувати українській владі про необхідність реформування прокуратури. Завдання реформи – створити демократичну, професійну та самоврядну систему органів прокуратури, що у своїх діяльності керується Конституцією, законами та провідними європейськими стандартами прав людини.

1. Прокуратура позбавляється функції загального нагляду.

Раніше це дозволяло прокурорам втручатися в господарську діяльність підприємств та фізичних осіб. Ця функція буде виконуватися прокуратурою лише у формі представництва в суді інтересів неповнолітніх та недієздатних осіб, або у формі судового представництва інтересів держави у випадку, якщо захист цих інтересів не здійснює, або неналежним чином здійснює орган державної влади, орган місцевого самоврядування.

Це означає, що прокурори зосередяться на підтриманні обвинувачення в кримінальних провадженнях, наглядом за законністю в діяльності органів слідства та за діяльністю при виконанні покарань згідно із судовими вироками.

2. Структурні зміни. Законодавчо встановлюється перелік місцевих прокуратур, а Генеральний прокурор матиме лише двох заступників; нарзві їх вісім.

3. Прокурору надаються нові гарантії незалежності.

Тепер прокурор зобов'язаний виконувати лише письмові вказівки прокурорів вищого рівня, у тому числі Генерального прокурора. У разі

незаконності вказівки керівника прокурор має право звернутися за захистом до органу прокурорського самоврядування – Ради прокурорів.

4. Запровадження двох незалежних від керівництва прокуратури органів прокурорського самоврядування та наділення їх значими повноваженнями.

Маються на увазі Рада прокурорів та Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів. Це є основною новацією закону. Новостворені органи не декоративні, а мають цілком реальні та вагомі інструменти впливу.

Так, Рада прокурорів вносить рекомендації про призначення та звільнення прокурорів з адміністративних посад, захищає прокурорів від незаконного впливу, у тому числі з боку керівного складу.

Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів, у свою чергу – проводить добір кандидатів на посаду прокурора; бере участь у переведенні прокурорів з одного органу прокуратури до іншого; розглядає скарги/заяви про вчинення прокурором дисциплінарного проступку та здійснює дисциплінарне провадження. Причому законом передбачено мінімізацію впливу на діяльність цих органів із боку керівного складу прокуратури.

Обидва органи обираються шляхом таємного голосування Всеукраїнської конференцією працівників прокуратури, де представники Генеральної прокуратури становлять абсолютну меншість.

До складу Ради прокурорів складається входять 13 осіб, лише два з яких є представниками ГП. Крім того, два члени є представниками юридичних вузів. Членом Ради прокурорів не може стати прокурор, що займає адміністративну посаду, або входить до складу Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії.

У свою чергу, Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів складається з п'яти прокурорів, двох учених, одного адвоката, трьох представників Уповноваженого Верховної Ради України із прав людини – правозахисників, представників громадських організацій.

Членом Комісії не може бути призначений народний депутат України, працівник органу виконавчої влади, СБУ, міліції, працівник Національної академії прокуратури України, суддя, а також прокурор, який перебуває на адміністративній посаді.

5. Запроваджується прозорий та конкурсний порядок прийняття на роботу прокурорів.

Він включатиме рейтинговий підхід до визначення кандидатів, відкриті оголошення про наявні вакансії, складання іспиту у формі анонімного тестування та професійну підготовку в Національній академії прокуратури. Так само на конкурсній та прозорій основі відбувається переведення прокурорів з однієї прокуратури до іншої.

6. Окремий розділ закону присвячено процедурі розгляду скарг на дії прокурорів Кваліфікаційно-дисциплінарною комісією прокурорів та порядок накладання на прокурорів дисциплінарних санкцій.

Процедура є чіткою та виваженою, для того щоб забезпечити об'єктивний розгляд скарг на дії прокурорів.

7. Законодавчо встановлюється розмір заробітної плати прокурора.

Вона складається з посадового окладу – у 2015 році мінімальний оклад дорівнюватиме 10 мінімальних заробітних плат, а з 2017 року 12 мінімальних заробітних плат – та доплат за вислугу років і за зайняття адміністративної посади. Таким чином, у керівного складу органів прокуратури не буде інструменту тиску на підлеглих шляхом свавільного призначення їм премій або позбавлення певних доплат. Крім того, підвищення заробітної плати потягне за собою зменшення рівня корупції.

Даний законопроект є далеко не ідеальний із точки зору ступеню радикальності перебудови системи органів прокуратури. Але, усе ж таки зазначимо, що він містить низку принципових положень, які однозначно позитивно відобразяться на діяльності прокуратури, і її функціонування наблизиться до суспільних очікувань.

Список використаних джерел:

1. Кошлевский В. Д. Место и роль прокуратуры в механизме Российского государства: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 – «Теория и история права и государства; история правовых учений» /В.Д. Кошлевский. – Саратов, 2008. – 207 с.
2. Борис Малишев, експерт Реанімаційного Пакету Реформ, спеціально для УП
3. Пояснювальна записка до проекту Закону України №4425 від 30.04.09 «Про внесення змін до Закону України «Про прокуратуру» (щодо координації діяльності)» (внесений Г.Г.Москалем). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.gada.gov.ua

Конституційна реформа в Україні

Леута Р.В., студент ННІПП НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук *Лазаренко Л.А.*

Досить часто можна почути два терміни, які вживаються, коли йдеться про реформування Конституції України: конституційна або конституційно-правова реформа та політична реформа. Обидва вони підходять для означення процесу, що відбувається в Україні.

Конституційно-правова реформа – це зміна положень Основного Закону держави, головна ідея якої полягає в заміні правил формування виконавчої гілки влади – Уряду.

Термін «політична реформа» розкриває головну ідею внесення змін: йдеться про перехід від змішаної форми республіки, де превалюють повноваження Президента щодо формування уряду, фактично парламентської республіки, за якої Президент тільки пропонує для затвердження парламентом кандидатуру Прем'єр-міністра України, узгодивши її з переможцями парламентських виборів, і двох міністрів.

Таким чином, на сучасному етапі розвитку держави важливим є питання про подальше реформування Конституції. Г.В. Іваненко відзначає, що основними напрямками реалізації конституційної моделі правової держави в Україні є парламентська реформа; реформування виборчого законодавства; адміністративна реформа; реформування судустрою; муніципальна реформа [1].

Передбачається, що конституційна реформа, по-перше, матиме на меті децентралізацію влади в Україні, по-друге, передбачатиме ліквідацію обласних державних адміністрацій, створення виконавчих комітетів, а також позбавлення центральної влади невластивих їй функцій.

4 березня 2014 р. набрала чинності Постанова Верховної Ради України «Про утворення Тимчасової спеціальної комісії (далі – ТСК) ВРУ з питань підготовки законопроекту про внесення змін до Конституції України». Метою роботи ТСК була підготовка та подання до 15 квітня 2014 р. на розгляд ВРУ проект закону про внесення змін до Конституції України [2].

Реалізацію Концепції пропонувалося здійснити в два етапи:

– на першому (протягом 2014 р.) передбачалося завершити формування всієї необхідної законодавчої бази діяльності органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади з визначенням повноважень, включаючи питання їх ресурсного забезпечення;